



EVROPSKÁ UNIE  
Evropské strukturální a investiční fondy  
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MŠMT**  
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,  
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

# NEWSLETTER

projektu „Individuálně, ale společně a jinak“,  
reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/15\_007/0000174

červen 2019

III



# OBSAH

Obsah .....	2
Seznam použitých zkratk .....	3
Slovo úvodem .....	4
Modelová spolupráce s rodiči žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a s rodiči z jiného sociokulturního prostředí .....	5
Pracujeme s žákem s tělesným postižením i poruchou chování .....	6
Spolupráce při zpracování a realizaci individuálního vzdělávacího plánu .....	8
Práce se žákem s tělesným postižením .....	10
Informace o poradenských službách .....	13
Práce se žákem se zrakovým postižením .....	15
Práce se žákem s poruchou chování .....	19
Řešení rizikového chování žáků – agresivita .....	21
Práce s dítětem nebo žákem s mentálním postižením .....	25
Práce se žákem s SPU – dyslexií, dysgrafií a dispozicí k dysortografii .....	27
Řešení rizikového chování žáků – záškoláctví .....	30
Práce s dítětem nebo žákem z multikulturního prostředí, s OMJ .....	33
Spolupráce učitelů, rodičů a asistenta pedagoga .....	36
Dítě s PAS v běžné třídě základní školy .....	40
Práce s dítětem se sluchovým postižením .....	44
Přijímací řízení na střední školu .....	46
Školní poradenské pracoviště .....	49
Práce s dítětem nebo žákem s narušenou komunikační schopností .....	53
Spolupráce při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami .....	55

## SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ADHD	Attention Deficit Hyperactivity Disorder
AP	asistent pedagoga
AJ	anglický jazyk
ČJ	český jazyk
GDPR	General Data Protection Regulation
HV	hudební výchova
IVP	individuální vzdělávací plán
M	matematika
NFN	normovaná finanční náročnost
NIDV	Národní institut pro další vzdělávání
OMJ	odlišný mateřský jazyk
OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
PAS	porucha autistického spektra
PČ	pracovní činnosti
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
PRV	prvouka
PŘ	přírodověda
RVP	rámcový vzdělávací program
RVP ZV	rámcový vzdělávací program pro zákl. vzdělávání
SPU	specifické poruchy učení
SPC	speciálněpedagogické centrum
SVP	středisko výchovné péče
ŠPP	školní poradenské pracoviště
TV	tělesná výchova
VL	vlastivěda
VV	výtvarná výchova

# **SLOVO ÚVODEM**

**PaedDr. Jaroslava Dudková**

Projekt Individuálně, ale společně a jinak Vzdělávacího centra Turnov se pomalu chýlí k závěru a my vám v posledním newsletteru představujeme práci školních koordinátorů, kteří s námi po celou dobu projektu spolupracovali a řídili práci svých metodických center, která v rámci projektu vznikla na osmnácti školách Libereckého kraje. Při své činnosti spolupracovali s řediteli škol, psychologem, speciálním pedagogem a sociální pracovnící, podporovali a koordinovali společné vzdělávání.

Seznámit se můžete s různými modely spolupráce, které koordinátoři a koordinátorky na školách uváděli v život a které jim nejvíce vyhovovaly. Ať už jde o spolupráci v rámci odborného týmu, nebo o spolupráci s rodiči, ostatními učiteli a pedagogicko-psychologickou poradnou.

Jsme rádi, že díky našemu projektu jsme navázali úzkou spolupráci se školami a že se nám společně podařilo přivést do škol a finančně podpořit psychology, speciální pedagogy a sociální pracovníce. Děkujeme za tři zajímavé projektové roky a těšíme se na další spolupráci.

**MODELOVÁ SPOLUPRÁCE S RODIČI  
ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI  
VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI  
A S RODIČI Z JINÉHO  
SOCIOKULTURNÍHO PROSTŘEDÍ**

# **PRACUJEME S ŽÁKEM S TĚLESNÝM POSTIŽENÍM I PORUCHOU CHOVÁNÍ**

**Mgr. Dana Kolomazníková, koordinátor inkluze  
(ZŠ TGM Hodkovice nad Mohelkou)**

## **Anamnéza**

Žák s kombinovaným postižením (tělesné – hypotonický syndrom, řečové – opožděný vývoj řeči, nerovnoměrný vývoj mentálních předpokladů, poruchy pozornosti).

## **Stupeň a druh postižení**

Porucha aktivity a pozornosti, oslabení v grafomotorice a verbálním projevu.

## **Projevy žáka ve škole**

Žák má výrazné problémy s psaním, čtením, není schopen absolvovat hodiny tělesné výchovy, špatně se podřizuje práci ve školní družině, občas reaguje výbuchem hněvu i fyzickou agresí vůči dětem. Velmi těžce se soustředí a rychle klesá jeho aktivita v průběhu práce.

## **Průběh a výsledky vzdělávání, způsob hodnocení žáka**

Žákovi je redukováno učivo na základ, aby se u něj vyvinul kladný vztah ke škole. Obtíže jsou zohledňovány. Úkoly jsou zadávány stručně, je mu poskytován dostatek času na splnění úkolu. Výsledky jsou ověřovány v ranních hodinách a upřednostňován je ústní projev. Žákovi je dána možnost odpovídání jednoslovné, příp. souslovím. Dále má možnost zaškrtnout správné odpovědi. Nejsou hodnoceny chyby vyplývající z diagnostikovaných obtíží SPU. Je zohledňováno jeho osobní tempo. Žák má nárok na upravený režim. Aktivita jsou střídány s mikro pauzami a relaxacemi.

## **Spolupráce s asistentem pedagoga**

Asistent ve spolupráci s pedagogem se snaží předcházet situacím, které jsou spouštěčem stresu u žáka a vyvolávají jeho nepřiměřené reakce. Asistent je nápomocen k udržení žákovy aktivity a pozornosti.

V krátkých výukových chvilkách může asistent nebo pedagog pracovat i mimo třídu. Toto je využíváno hlavně při potřebě prodlouženého výkladu nebo nadměrné únavy žáka.

## **Popis spolupráce s rodiči**

Rodiče jsou v úzkém kontaktu s učitelem i asistentem. Asistent každý den přebírá (i předává) žáka v šatnách od rodičů. Dochází zde k vzájemnému informování o konkrétním stavu žáka. Rodiče se snaží sjednotit se školou výchovné postupy, aby bylo veškeré působení pro žáka přehledné a mohl je lépe přijmout.

## **Konečný výsledek**

V průběhu školní docházky došlo k výraznému posunu v chování i výsledcích vzdělávání žáka. Byl vytvořen velmi dobrý vztah mezi žákem a pedagogem i mezi žákem a asistentem pedagoga.

Závěr: spolupráce rodičů a školy je na velmi dobré úrovni. Z průběhu vzdělávání žáka jasně vyplývá, že bez asistenta pedagoga a spolupráce s rodinou by nebylo dosaženo takových výsledků. Začlenění do kolektivu třídy se daří.

# **SPOLUPRÁCE PŘI ZPRACOVÁNÍ A REALIZACI INDIVIDUÁLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PLÁNU**

**Mgr. Milena Kučerová, koordinátor inkluze  
(ZŠ Jenišovice)**

IVP je závazný materiál, který slouží všem, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání žáka. Vzniká ve vzájemné koordinaci a spolupráci těchto osob: učitel, výchovný poradce, učitel (vychovatel, asistent pedagoga), který zodpovídá za reedukaci, žák, zákonní zástupci žáka, pracovník PPP nebo SPC.

Vlastní tvorbě IVP předchází šetření žáka odborníkem (PPP /SPC) a konzultace pracovníka PPP / SPC se školou (učitel, výchovný poradce, ředitel školy, koordinátor). Během této konzultace objasní pracovník PPC/SPC závěry šetření a konzultuje postup, který chce navrhnout do Doporučení pro vzdělávání žáka s IVP, které škola od těchto institucí obdrží. Domluví se i personální, materiální a provozní možnosti školy a hledá se optimální řešení. Tato konzultace probíhá buď přímo ve škole, nebo alespoň telefonicky.

Doporučení je do školy doručeno datovou schránkou, je to interní dokument, na který se vztahují všechna pravidla GRPD.

S obsahem doporučení se seznámí výchovný poradce, koordinátor a učitelé, kteří žáka vyučují, popřípadě, že je doporučeno PPP/ SPC i pracovníci školního poradenského zařízení (speciální pedagog a školní psycholog, to podle možností školy), pokud žák navštěvuje školní družinu nebo školní klub, potom i vychovatel (pokud postižení žáka zasahuje nějakým způsobem do činnosti tohoto zařízení).

Koordinátor nebo výchovný poradce iniciuje setkání poradenského týmu. Na tomto setkání se konkrétně rozpracují postupy a metody další práce se žákem pro jednotlivé předměty, kterých se IVP a podpůrné opatření nejvíce dotkne. Vytvoří se návrh systému hodnocení žáka, vznikne seznam speciálních pomůcek, materiálů, PC programů, učebnic..., které má škola již k dispozici a bude vhodné je používat při vzdělávání a výchově žáka. Pokud bude nutno nějaké podpůrné materiály dokoupit, sestaví se jejich seznam (název pomůcky, knihy, PC programu, vydavatel, nakladatelství,... a sestaví se rozpočet. Pokud poradenské zařízení doporučí normovanou finanční náročnost (NFN), musí být jasné, jak se přidělené finance využily. Domluví se pracovník, který bude



provádět reedukaci, obsah a rozsah reedukace, reedukace odpovídá svým rozsahem NFN stanoveném poradnou, opět je dobré provést si rozpočet. V případě, že je žákovi přidělen asistent pedagoga, připraví se jeho rozvrh hodin, vyberou se hodiny, kdy bude pedagogovi k dispozici k přímé pracovní činnosti a stanoví se náplň jeho nepřímé práce.

Máme z praxe ověřeno, že většina rodičů přijde sama do školy, aby nám sdělila, že absolvovali šetření v poradně a že se došlo k určitým výsledkům. Po konzultaci s PPP nebo SPC čekáme na doručení Doporučení. Třídní učitel pozve zákonné zástupce na vzájemnou konzultaci, snažíme se, aby byl přítomen nejen třídní učitel, ale i výchovný poradce a psycholog. Jsme rádi, když už z poradny rodiče vědí, že úspěšnost jejich dětí nekončí vyšetřením, ale že je nutno s dítětem pracovat i mimo školu, že jde o spolupráci. A tuto spolupráci, rozdělení úloh, postup, komunikaci, vysvětlení metod práce ve škole, ale po škole doma, stanovení rozsahu učiva, způsobu hodnocení žáka, to jsou otázky, které se s rodiči domlouvají. Stanoví se úkoly, které budou vykonávat rodiče pro to, aby podpůrné opatření bylo smysluplné. Je dobré domluvit si pravidla vzájemné komunikace mezi školou a rodinou (vhodné jsou např. sešity, které kolují mezi rodičem a učitelem, ve kterých si vzájemně sdělují, jak vzdělávání či výchova žáka probíhá, kde jsou nedostatky, co se povedlo, aktuální zdravotní stav žáka, jeho problémy, změny v rodině apod.). Dále je dobré domluvit si termín pravidelného vzájemného setkávání, při kterém dojde k zhodnocení výsledků nebo případné změně, inovaci, omezení rozsahu, metod, způsobu hodnocení práce žáka.

Písemný návrh IVP vytvoří výchovný poradce s učitelem, výchovný poradce zodpovídá za formální a obsahovou správnost dokumentu. S doporučením speciálního poradenského zařízení i vznikajícím IVP jsou následně seznámeny všechny zúčastněné osoby. Schůzku svolá koordinátor nebo výchovný poradce, domluví ji i s rodiči či zákonnými zástupci žáka. Na této schůzce je konkrétní IVP představen rodičům, ti mají právo se k němu vyjádřit, podepíší Doporučení i IVP a zapíší si 1. termín dalšího setkání (obvykle po 3 měsících).

Finální podobu IVP posílá výchovný poradce do PPP/SPC ke schválení.

Pokud jsou stanoveny podpůrná opatření, je potřeba vykázat je do výkazu R 44. Koordinátor také zadá všechny náležitosti do školní matriky.

# **PRÁCE SE ŽÁKEM S TĚLESNÝM POSTIŽENÍM**

## **Mgr. Martina Pichrtová, koordinátor inkluze (ZŠ Kobyly)**

Žák J. M. nastoupil do 1. ročníku ZŠ Kobyly v září roku 2010. Nyní navštěvuje 9. ročník, v letošním školním roce tedy splní povinnou devítiletou docházku a jeho vzdělávání na naší škole tak bude ukončeno. Na žakovu diagnózu – Duchenneovu svalovou dystrofii – nás rodiče upozornili již při zápisu k povinné školní docházce. Při nástupu do 1. ročníku nám pak poskytli informace a materiály k prostudování, abychom se mohli seznámit s problematikou tohoto onemocnění včetně nepříliš optimistické prognózy.

Na začátku školní docházky byl žák ještě v celkem velmi dobré tělesné kondici. Místo klasických přezůvek nosil speciální sandále, občas zakopl, ale jinak jeho handicap nebyl na první pohled vůbec patrný. V této době také započala spolupráce školy s SPC pro tělesně postižené v Liberci. V 1. i 2. ročníku se ještě účastnil běžných hodin tělesné výchovy, vynechával pouze běh. Plavecký výcvik neabsolvoval pro svůj strach z utopení.

S přechodem do 3. ročníku se žákův zdravotní stav mírně zhoršil, ale nadále byl schopen běžné chůze na kratší vzdálenosti a sebeobsluhu např. na WC zvládal samostatně bez problémů. Jeho potíže se začaly více projevovat ve 4. a zejména pak v 5. ročníku. V této době byl již uvolněn z tělesné výchovy a zejména sebeobsluhu na WC a ve školní jídelně samostatně téměř nezvládal. Proto jsme se s rodiči domluvili na následujícím řešení: doprovod na WC vykonávala jeho třídní učitelka, ve školní jídelně a také při přesunech mezi učebnami a do školní družiny, s přenášením školní tašky apod. mu pomáhali spolužáci. Jelikož prostory pro žáky prvního stupně jsou v ZŠ Kobyly bezbariérové, nebylo prozatím potřeba jeho pohyb po škole více řešit. Stačilo pouze uzpůsobit kabinku na WC, opatřit ji madly a toaletní mísou vhodné výšky.

J. M. měl a dosud má velké štěstí na spolužáky, s nimiž je ve třídě, stejně tak ani od ostatních žáků školy jsme nikdy nezaznamenali negativní reakce, posmívání apod. Na prvním stupni se spolužáci přímo předháněli v ochotě mu pomoci, hrdě mu přinášeli a odnášeli ták s jídlem, aktovku a případně i další potřebné věci.

S přechodem J. M. do 6. ročníku bylo potřeba vyřešit bezbariérový přístup do prostor pro žáky 2. stupně, jelikož tyto učebny se nacházejí

v 1. poschodí. Rodiče ve spolupráci s odborem sociálních věcí Městského úřadu Turnov zajistili schodolez. V této době byl již žák plně odkázán na invalidní vozík. Uzpůsobili jsme mu kabinku na WC i v 1. patře tak, aby splňovala standard pro handicapované lidi. Během školního vánočního jarmarku v prosinci 2015 byla vybrána částka 6 453 Kč, kterou škola přispěla rodině na nákup elektrického invalidního vozíku. S obsluhou na WC a schodolezem pomáhal J. M. v 6. ročníku vždy jeden z mužských členů pedagogického sboru. V následujícím školním roce se nám podařilo ve spolupráci s Úřadem práce v Liberci a po dohodě s rodiči zaměstnat na 0,75 úvazku asistentku žáka, která vykonávala veškeré činnosti spojené s jeho obsluhou (vyvezení a svezení po schodech schodolezem, přesuny mezi učebnami, na WC, příprava pomůcek dle potřeby). Na obědy na 2. stupni již chodit nechtěl. V 8. ročníku dostal J. M. se souhlasem rodiny jinou asistentku, která o něj pečuje dodnes. Z důvodu zhoršené motoriky rukou byl žák v 9. ročníku navíc ještě uvolněn z předmětu výtvarná výchova. Roli v tom sehrál i fakt, že výuka zmíněného předmětu připadla na poslední odpolední vyučovací hodinu, kdy už se u něj projevuje zvýšená únava. V ostatních předmětech jsou mu poskytována podpůrná opatření dle doporučení SPC, tzn. např. tolerance pomalejšího tempa, zkrácení práce při zachování obsahu učiva, psaní dlouhých textů na PC a nalepení do sešitu, navýšení času na vypracování úkolu, příp. zkrácení úkolu při zachování obsahu. Vzhledem k tomu, že u J. M. se nikdy neobjevily potíže se zvládnutím učiva a žák sám je velmi ctížádostivý, nebylo třeba realizovat u něj doporučení SPC v plném rozsahu. Vše samozřejmě po dohodě s rodiči. Často poskytnutí podpůrných opatření sám odmítl, chtěl zvládnout vše v plném rozsahu jako jeho spolužáci a snad pokaždé se mu to i podařilo. Učitelé ho často chválí za zvládané činnosti a úspěchy, je pozitivně diskriminován.

Jelikož J. M. je žák nadprůměrných schopností s výbornými studijními výsledky, jeho vzdělávání ve třídě se zdravými dětmi nijak nepoznamenalo kvalitu výuky, její tempo apod. Naopak máme za to, že soužití ostatních spolužáků s handicapovaným kamarádem přináší bonusy pro všechny strany, z hlediska sociálního citění jde o nejlepší možnou variantu. Ze strany školy nikdy nedošlo k vyloučení žáka z nějakých školních či mimoškolních akcí, pokud o to on sám, či jeho rodiče nepožádali, např. z důvodu zvýšené unavitelnosti, sníženého komfortu apod.

Po dobu docházky J. M. školu pravidelně navštěvovali psychologičtí či speciálně pedagogičtí odborníci z SPC, mapovali jeho práci v hodinách,

interakci se spolužáky i učiteli. Spolupráce školy a SPC probíhala bez problémů. Totéž lze říci i o spolupráci s rodinou, s otcem žáka je škola v každodenním kontaktu (při transportu J. M. do a ze školy). Ze strany školy byla rodičům dána i možnost zúčastnit se některých mimoškolních akcí, naposledy např. exkurze do Janských Lázní na Stezku korunami stromů.

J. M. je nyní v 9. ročníku, právě touto dobou podávají žáci přihlášky ke studiu na střední škole. Přestože J. M. prochází celou základní školou s vynikajícími výsledky, jeho rodiče se po domluvě s ním rozhodli žádnou přihlášku nepodat a vzdělávání žáka tak po absolvování 9. ročníku ukončit. Z pohledu školy nejde možná o nejšťastnější řešení, ale domníváme se, že toto je soukromou záležitostí rodičů a učitelé nebudou do jejich rozhodnutí dále zasahovat.

Nezbývá než popřát J. M. i jeho rodině mnoho sil, ať svůj životní boj zvládají co nejlépe a nejdéle.

# INFORMACE O PORADENSKÝCH SLUŽBÁCH

**Mgr. Jana Marková, koordinátor inkluze  
(ZŠ Libštát)**

Spolupráce s rodiči žáků, a tím více žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, je v současné době nezbytným předpokladem úspěšnosti žáků ve škole. Bez spolupráce s rodiči nelze vytvářet inkluzivní prostředí ve škole. Kvalita spolupráce s rodinou pozitivně ovlivňuje jak výchovné, tak vzdělávací výsledky žáka. V neposlední řadě dobrá spolupráce eliminuje nebo alespoň snižuje množství a závažnost problémů a konfliktních situací mezi školou a rodinou. Vytvořit kvalitní, důvěryhodnou spolupráci je dlouhodobý, nesnadný a náročný proces.

Je taktéž potřeba, aby na úrovni celé školy všichni učitelé sdíleli stejnou představu o tom, jak má efektivní partnerská komunikace s rodiči a spolupráce s nimi vypadat, což není bohužel vůbec samozřejmé.

Informace o poradenských službách na Masarykově základní škole v Libštátě podáváme rodičům několika způsoby. Celkový obrázek o těchto službách získá rodič na přehledně vedených webových stránkách školy ([www.mzslibstat.cz](http://www.mzslibstat.cz)). Naleznou zde především informace o Školním poradenském pracovišti, v němž působí výchovný poradce, metodik prevence a speciální pedagog. Na tomto místě naleznou žáci i rodiče kontakty na jednotlivé pracovníky, jejich pracovní náplně, tj. jinak řečeno popis situací, ve kterých se lze na ně obrátit o pomoc či radu. Dále jsou zde vyvěšeny základní dokumenty, které se týkají této oblasti a byly vypracovány školou v souladu s platnou legislativou.

Po obdržení doporučení z PPP či SPC se nejprve sejde poradenský tým a důkladně se s doporučením seznámí. Následují kroky, které jsou již individuální dle navrhovaných podpůrných opatření. Nejprve však iniciujeme schůzku se zákonným zástupcem žáka, abychom zajistili jeho informovaný souhlas s poskytováním navržených podpůrných opatření. Dále zařadíme žáka do předmětu speciálně pedagogické péče či pedagogické intervence a zajistíme nákup doporučených kompenzačních pomůcek. Na činnost pracovníků školního poradenského pracoviště úzce navazuje práce třídního učitele, který v případě doporučení individuálního vzdělávacího plánu, tento zpracuje. Následuje jednání, při kterém postupujeme formou triád, tj. setkání žáka, rodiče a učitele (tuto formu volíme i při dalších setkáních). Zde všechny účastníky seznámíme s individuálním vzdělávacím plánem, osvětlíme naši představu

o vzájemné spolupráci. Rodiče musí být informováni o plánovaných aktivitách, být s nimi seznámeni dříve, než dojde k jejich realizaci, a to jak ze zákona, tak ke snížení rizika následného odporu vůči „novým pořádkům“. Rodiče jsou zodpovědní za celkový vývoj dítěte, musí být s postupy ve školách seznámeni také proto, aby vnímali případné změny jako potřebné, nutné pro uplatnění jejich dítěte v životě. Rodiče mohou být zároveň těmi, kdo motivují žáky k přijímání změn, vzdělávacích postupů a mají zájem o rozvoj kompetencí ve školách. Snažíme se navodit bezpečné prostředí vzájemné spolupráce, dát prostor pro společnou diskusi o otázkách, které utváří vzájemný vztah. Pokud všichni s navrženými postupy souhlasí, podpůrná opatření vykážeme a začneme poskytovat.

Každá rodina je jiná. Jedna přepečovává, jiná přeceňuje, další podceňuje či nedostatečně ovlivňuje žákovy schopnosti a dovednosti. Dle potřeby pak vyvoláváme další schůzky, kdy vyhodnotíme dosavadní spolupráci a snažíme se prostřednictvím praktických tipů navést účastníky setkání ke změně svých pracovních postupů a motivujeme je k sebereflexi.

Komunikace mezi školou a rodinou má v procesu vzdělávání nezastupitelnou úlohu. Máme totiž možnost svým vystupováním ve škole, komunikací, vedením, příklady a modelováním zralých vzorů chování velice silně žáky jak pozitivně, tak bohužel i negativně ovlivnit na celý život.

# **PRÁCE SE ŽÁKEM SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM**

**Mgr. Věra Bláhová, koordinátor inkluze  
(ZŠ T. G. Masaryka Lomnice nad Popelkou)**

## **Popis výchozího stavu**

ŠPZ, které vydalo doporučení pro IVP: Speciálně-pedagogické centrum pro zrakově postižené Liberec:

## **Diagnóza**

Zraková vada v pásmu těžké slabozrakosti (praktický monokulus, levé oko nespolupracuje, na pravém oku sníženy zrakové funkce, nestejnoměrná brýlová korekce, kompenzační postavení hlavy).

Druh postižení: zrakové postižení

Číselný kód pro výkaznictví: stupeň PO-3

## **Cíle IVP**

- Naplnit speciální vzdělávací potřeby žáka s ohledem na jeho schopnosti a možnosti tak, abychom mu umožnili v co největší míře se zapojit do všech školních aktivit.
- Posilovat jeho sebevědomí, podporovat vlastní osobnost, pomáhat při nejistotě.
- Dbát na jeho samostatnost, klást požadavky přiměřené věku, zrakové vadě a možnostem žáka (neobsluhovat a budovat pocit vlastní zodpovědnosti).
- Respektovat a tolerovat zvýšenou unavitelnost, výkonnostní výkyvy a aktuální zdravotní stav.
- Předměty, jejichž výuka je realizována podle IVP: ČJ, M, Aj, PRV, TV, VV, Pě

## **Metody výuky (pedagogické postupy)**

- Umožnit přístup k tabuli, texty z tabule komentovat, místo u tabule.
- Záписы diktovat – přizpůsobit se tempu žáka.

- Při zápisech dodržovat zásadu přehlednosti a jednoduchosti, dostatek kontrastu.
- Pracovat v systému, řádu – pravidla, přehledy...
- Zrakovou práci podpořit sluchem.
- Při zrakové práci tolerovat delší časové limity – při písemné práci navýšit čas nebo redukovat úlohy se stejným zaměřením.
- Preferovat kvalitu než kvantitu.
- Těžiště kontroly informací v ústním projevu.
- Dávat jasné a konkrétní pokyny, informovat o dění ve třídě.
- Individuální přístup – nechat žáka přiblížit text na potřebnou vzdálenost.
- Obrázky používat konkrétní, s jasnými barvami, nejlépe s černou konturou.

## **Organizace výuky**

- Žák sedí v přední části třídy na levé straně s asistentkou, používá sklopný stolek, texty jsou zvětšené, sešity má přizpůsobené a nalinkované dle potřeby, používá optickou lupu.
- Jeho místo v šatně, ve třídě je viditelné a jemu známé.
- 1x týdně dochází na pedagogickou intervenci.

## **Způsob zadávání a plnění úkolů**

- Více času na napsání a kontrolu.
- Ústní ověření znalostí gramatiky.
- Zkrácená forma diktátů, opisů, prepisů.
- Tolerance písemného projevu.
- Čtení se záložkou.
- Ujištění se o porozumění při samostatné četbě.
- Asistentka mu pomáhá v lepší orientaci v textu, nikoliv za něj práci dělá, sám se snaží pracovat s její pomocí.
- V hodině Aj – důraz na ústní znalost slovíček, porozumění.

## **Způsob ověřování vědomostí a dovedností**

- Kratší úlohy a práce.
- Více času na kontroly.
- Tolerance obtíží zohledněním při klasifikaci.



- Zpětná vazba s asistentkou, společná kontrola práce, případná pomoc.
- V Aj – ústní zkoušení.

## **Hodnocení žáka**

- Jsou použita individuální kritéria hodnocení.
- Hodnocení je zaměřeno nejen na výsledek, ale na pokrok a průběh celé práce a zohledněno k jeho handicapu.

## **Pomůcky a učební materiály**

- Zvětšené materiály z kopírky. Stolek se sklopnou deskou nebo pouze sklopná deska.
- Kamerová lupa – zapůjčena od soukromého majitele. Černé fixy a pera, speciální rýsovací potřeby, voskovky, nalinkované sešity.

## **Personální zajištění úprav průběhu vzdělávání (asistent pedagoga, další pedagogický pracovník)**

- Spolupráce s asistentkou pedagoga, se speciálním pedagogem, školním psychologem, školní asistentkou.
- Spolupráce se zákonnými zástupci žáka:
- Komunikace prostřednictvím elektronické žákovské knihy, případně lze pomocí papírové žákovské knížky. Rodič má dohlížet na domácí přípravu, kontrolovat plnění domácích úkolů a povinností. Spolupráce dle možností rodiče funguje.
- Rodič dochází na konzultace, v případě potřeby se dostaví kdykoli.

## **Závěr**

### **Vyjádření školního psychologa**

Žák uvádí, že se mu ve škole líbí, vcelku se do ní těší.

Ve třídě se mu kvůli zrakovému handicapu nikdo nesměje, ani mu nezávidí vyšší péči, chápou to. Vyučování dle sebe většinou stíhá, někdy méně při diktátech ČJ a při M, působení osob kolem něj vnímá kladně. Jaké dává známky – pro ZŠ jako celek 1, třídní učitelce 1, asistentce pedagoga 1, klukům 2, holkám 1. Co ho baví – M a také Tv – umí i kotouly,

jen si musí sundat brýle, jinak vcelku bez potíží dělá vše, vidí, jak je skoro potřeba

### **Vyjádření speciálního pedagoga, působícího ve škole**

Při mém působení na ZŠ v Lomnici nad Popelkou jsem měla možnost „být nápomocna“ chlapci s těžší zrakovou vadou. Chlapec nastoupil do prvního ročníku, seděl v první lavici, na očích brýle, všechno nové, neosahané, nepoznané, začátek pro něj nebyl vůbec jednoduchý. Díky tomu, že jeho rodina není plně funkční (sociálně slabší, rozvedení rodiče, střídavá péče), a má 3 starší sourozence je naučený velké samostatnosti a působí velmi silně. Co se mu nedá upřít, je jeho neustálá dobrá nálada a pozitivní naladění, kterými mě provázel celé dva roky naší spolupráce.

Ve výuce bylo potřeba chlapci mnoho věcí přizpůsobit, měl sklopný stůl, dále písanky předtištěné ve větším formátu, taktéž matematiku a vše co měl chlapec číst nebo tam zapisovat. Při společném čtení z tabule měl připravenou židličku blízko z tabule a tam chodil sedávat, aby nebyl vyčleněný a mohl číst spolu se třídou. Ve škole měl ku pomoci lupu na čtení, která mu velmi pomohla, jen s ní byla náročnější manipulace, později poté zvětšovací obrazovku. Chlapec psal černým perem, které dobře viděl, písmo má stále velmi velké a kostrbaté, ale jelikož je chlapec velmi snaživý, věřím, že se to brzylepší.

Během dvou let, kdy jsem mohla být občas nablízku, docházelo samozřejmě i k různým karambolům, kdy chlapec v zimě boboval a po srážce měl nejen bouli, ale hlavně rozbité brýle. Různé srážky byly na denním pořádku, brýlí se také vystřídalo víc. Chlapec si nikdy na nic neztěžoval, opravdu vždy plnil všechny úkoly a pracoval s velkou chutí a možná s radostí, že je mu věnována péče. Ve druhém ročníku začal dokonce chodit na florbal, o kterém také básnil s velkým zaujetím.

Ve druhém ročníku již měl k sobě velmi příjemnou a milou asistentku, se kterou zvládá všechny radosti i strasti ve školním vyučování.

Do dalších let mu přeji jen to dobré, myslím, že ho budu trochu „sledovat“ jak se mu daří.

# **PRÁCE SE ŽÁKEM S PORUCHOU CHOVÁNÍ**

**Mgr. Renáta Šulcová, koordinátor inkluze**

**(ZŠ Turnov, Mašov)**

## **Výchozí stav**

Žákyně K. V. nastoupila k povinné školní docházce ve školním roce 2015/2016 po ročním odkladu. Již v průběhu prvního pololetí se projeví abnormity v chování i výkonu: dívka byla nesoustředěná, neklidná, labilní, někdy naopak s vysokou tenzí, bez návyků chování a dovedností jejich dodržování. V oblasti vzdělávání nedostačovala, selhávala, vykazovala známky mentálního handicapu. Na základě absolutního neprospívání bylo školou navrženo vyšetření v PPP se snahou najít opatření pro zlepšení stavu. Výsledkem bylo doporučení ponechání dívky v běžném vzdělávacím proudu s podporou asistenta pedagoga při výuce.

## **Průběh a výsledky dosavadního vzdělávání**

Žákyně v současné době dochází do čtvrtého ročníku. Od druhého ročníku probíhá výuka po doporučení PPP podle IVP. Nadále pracuje s podpůrným opatřením asistenta pedagoga v rozsahu všech předmětů mimo Vv, Hv, Tv. Dívka za působení AP v tomto rozsahu vykazuje zlepšení ve všech oblastech. Jsou voleny metody, postupy a formy práce, které stabilizují dívčino chování, rozvíjejí sebepojetí, posilují sebevědomí, snižují tenzi, vedou k osvojení role. V oblasti vzdělávání je učivo minimálně redukováno, spíše je upřednostňována diverzita forem osvojování obsahů. Důležitý je pro dívku způsob hodnocení: je průběžně verbálně hodnocena asistentkou, dále probíhá motivační hodnocení ve spolupráci se zákonnými zástupci: Každodenně jsou zapisovány obsahy i výsledky a výkony žákyně formou písemného hodnocení do notýsku (provádí asistent jako nejbližší osoba). Při dosažení určitého hodnocení za školní týden dojde k odměně ze strany rodiny. Jedná se tedy v podstatě o odměnový systém, který je pro dívku motivující. V průběhu vzdělávání byl systém modifikován dle dívčina vyzrávání (začínal s razítky). Současně byla pro rozvoj žákyně důležitá účast v projektu EU Individuálně, ale společně a jinak, kde jsme se zaměřili na vyrovnávání handicapu inkludované žákyně. Projekt probíhal po dobu docházky žákyně do 2. a 3. ročníku. Dívka se zde naučila pracovat v malé skupině (3 – 5 žáků) se zaměřenou pozorností, bez asistence pedagoga. Projekt byl

zaměřen na osvojování dovedností a eliminaci handicapu individuálně v různých oblastech, práce byla diverzifikována, ale velmi intenzivní. Dívka zde vykazovala výborné výkony.

### **Spolupráce se zákonnými zástupci**

Rodina je úplná, na spolupráci se dle potřeby podílejí oba rodiče i širší rodina. Kvalita spolupráce je limitována možnostmi rodiny. Pravidelně probíhá písemnými zprávami a hodnocením (viz výše), v případě potřeby dochází k přímým konzultacím s ukázkou vhodných postupů pro domácí vzdělávání.

### **Spolupráce s odborníky**

Žákyně je pravidelně sledována PPP, v péči dětského psychiatra, asistent pedagoga (od 2. ročníku) je speciální pedagog s dlouholetou praxí.

### **Závěr**

Současná forma práce, funkčnost podpůrných opatření a pomoc asistenta pedagoga se jeví jako účinné, přiměřené a prospěšné pro rozvoj dovedností dívky a jejímu úspěšnému osvojení školních požadavků.

# ŘEŠENÍ RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ ŽÁKŮ – AGRESIVITA

**Mgr. Edita Vondrová, koordinátor inkluze  
(ZŠ Mírová pod Kozákovem)**

Agresivita patří mezi poruchy chování. Pod pojmem poruchy chování lze rozumět negativní odchylky v chování některých osob od normy, kdy jedinec nerespektuje normy chování na úrovni, která odpovídá jeho věku a rozumovým schopnostem. O poruchu chování se jedná tehdy, když jedinec normy chápe, rozumí jim, ale nepřijímá je nebo se jimi nedokáže řídit, protože v dané chvíli nebo trvale není schopen ovládat svoje chování.

V září školního roku 2013 – 2014 nastoupila do 1. ročníku naší školy dívka, která zcela selhala v 1. ročníku předešlého školního roku v jiné škole. Nezvládla učivo 1. ročníku, ani začlenění do kolektivu. Spolužáci ve třídě ji odmítali. Na konci školního roku vypadala situace tak, že dívka byla drzá, odmítala pracovat, napadala spolužáky i učitele a to slovně i fyzicky.

Konflikty vedly k tomu, že ráno při příchodu hystericky plakala, držela se matky a nechtěla jít do školy. Situace se vyhrotila natolik, že pedagogicko-psychologická poradna doporučila přestup na jinou základní školu.

Dívka tedy začala opakovat 1. ročník v naší škole. Zprvu se dařilo, neboť opětovným probíráním učiva dosahovala dobrých školních výsledků. Po adaptaci na nové školní prostředí, na nové učitele a spolužáky a po bližším poznání nových spolužáků však i v tomto změněném prostředí začalo docházet k vypjatým situacím, kdy se dívka chovala agresivně. Hádala se se spolužáky, chovala se k nim nadřazeně, diktovala při skupinové činnosti, kdo co musí dělat, prosazovala své záměry a pokud toto spolužáci odmítli, fyzicky na ně útočila. Také na učitele byla drzá, pokud se jí něco nelíbilo, křičela na něho, případně několikrát utekla ze třídy, jednou i ze školy.

Situace byla probrána s matkou a po dohodě se školou matka s dcerou navštívila soukromého psychologa – etopeda.

Po provedeném pozorování, rozhovorech s rodiči a poradě s psychologem – etopedem jsme jako příčinu takového chování stanovili jednak povahové rysy dívky, nevhodný vzor matky, potlačenou

roli otce v rodině a neschopnost kolektivu se vypořádat s takovýmto chováním spolužačky. Dále i frustraci školním neúspěchem (ne vše se dívce při vyučování ve druhém pololetí dařilo).

Rodičům byla doporučena úzká spolupráce s psychologem, ke kterému s dívkou matka začala pravidelně docházet od 2. pololetí 1. ročníku.

Škola s psychologem a po dohodě s matkou stanovila tato podpůrná opatření.

### **Doma, v rodině:**

- Zajistit pravidelný denní režim.
- Zajistit pravidelnou společnou přípravu na školu.
- Pravidelně kontrolovat vzkazy v žákovské knížce a deníčku.
- Jednou týdně se spojit s třídní učitelkou a informovat se o chování i prospěchu.
- Dodržovat pravidelnou docházku na konzultace s psychologem.

Rodina v této době dobře spolupracovala (maminka).

### **Ve škole (během vyučování, o přestávkách, ve školní družině):**

- Zvýšený dohled nad žákyní (kontrola, zda přišla včas z WC, zda se nepotlouká po škole, ...).
- Trpělivé vysvětlování pravidel chování.
- Rozbor nesprávného chování s dívkou v případě jejího pochybení, co měla udělat jinak a jak (návrhy, nápady) a to i společně s třídním kolektivem.
- Snaha o začlenění do kolektivu – získat k tomu podporu alespoň některých spolužáků.
- Separace od spolužáků v případě potřeby (náhlé agresivní chování).
- 1x týdně zhodnocení chování, pochválit za pokroky, pochválit za dodržování pravidel chování (třída měla svá pravidla chování vyvozená a stanovená společně se žáky).

O tomto byli informováni všichni pedagogové školy a pravidelně jsme o dívce a situaci diskutovali na běžných poradách pedagogického sboru.

Důsledným dodržováním podpůrných opatření jsme docílili, že dívka fungovala celkem dobře tak do pololetí 3. ročníku, matka dokonce, po poradě se školou, ukončila spolupráci s psychologem.

Ve 2. pololetí 3. ročníku se ale chování dívky opět zhoršilo.

Důvodem byl nástup prepuberty a zhoršení rodinné situace, rozpad manželství rodičů.

Dívka byla drzá, zlostná, odmítala některé školní činnosti a slovně i fyzicky několikrát napadla učitele, opět se objevovaly konflikty se spolužáky.

Znovu jsme kontaktovali psychologa, dívka k němu začala docházet.

Tentokrát však již spolupráce s rodinou nebyla tak dobrá. Při setkání s rodiči, která proběhla s každým rodičem zvlášť, byla cítit názorová neshoda rodičů na výchovu a také snaha matky o vyloučení nebo alespoň zmírnění působení otce na dceru.

Po poradě s psychologem jsme zavedli další podpůrná opatření.

- Dívka v případě pociťující potřeby sama požádá o možnost opustit třídu, aby se mohla zklidnit a zkorigovat své impulzivní chování (toto podpůrné opatření jsme mohli zavést, protože dívka se pod vedením psychologa učila se sebou pracovat, učila se, jak eliminovat vznik konfliktu).
- Možnost svěřit se se svými problémy školnímu psychologovi (ten však na škole pracoval pouze omezenou dobu v rámci projektu).
- Možnost vyhledat kteréhokoli dospělého ve škole a svěřit se mu s problémem, či požádat o radu (dívka se svěřuje třídní učitelce, někdy ředitelce).
- V případě vyzorování nastupujícího agresivního chování umístit dívku do sborovny školy či do ředitelny.

V současné době je dívka žákyní 5. ročníku a její chování je uspokojivé. Občas k agresivnímu chování ze strany dívky dojde, naučili jsme se však, co s tím. Také ona se naučila nástup svého agresivního chování celkem dobře zvládat.

Závěrem mohu říci, že řešení poruch chování u žáků patří k nejproblémovějším. Vstupuje tu do hry mnoho faktorů, které často škola nemůže ovlivnit. Významnou úlohu tu hraje rodina, výchova v rodině. Pokud nebude rodina (rodiče) nápomocná s řešením poruchy chování, není možné ji zcela odstranit.

Problémem je absence školního psychologa. V době, kdy u nás ve škole pracoval a měli jsme možnost konflikty řešit bezprostředně, to velmi pomáhalo.

Pomocí při řešení takovéto poruchy chování je také dozrávání dítěte. (S přibývajícím věkem se situace lepší, pokud se dodržují všechna podpůrná opatření).



# **PRÁCE S DÍTĚTEM NEBO ŽÁKEM S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM**

**Mgr. Zuzana Hrubcová, koordinátor inkluze  
(ZŠ Plavy)**

## **Popis výchozího stavu**

Chlapec D. R. byla diagnostikována kombinace postižení – LMR a poruch chování (hyperkinetický syndrom, emoční labilita, pohotovost k afektům). Též u něj bylo zjištěno oslabení ve vývoji řeči. U žáka převažuje 3. stupeň podpůrných opatření, je v péči SPC. V IVP jsou specifikovány očekávané výstupy podle minimální úrovně IVP ZV. Žákovi poskytuje podporu asistent pedagoga na hlavní naukové předměty.

Ze začátku se chlapec nejen v hodinách, ale ani o přestávkách moc neprojevoval, snažil se být nenápadný, tichý. Pokud nebyl pod přímým vedením a kontrolou, často nepracoval. Po vyzvání odpovídal jednoslovně a velmi potichu. Postupně se naučil komunikovat jak s dětmi, tak i s vyučujícími (odevzdávání splněné práce a požádání o další atd.).

V prvním období 1. stupně žák zvládal učivo matematiky nadměrně dobře a mnohdy pracoval se svými spolužáky na obtížnějších příkladech, než byly stanovené v očekávaných výstupech v IVP, neboť ho matematika velmi baví.

Vzhledem ke sníženým výstupům má možnost žák dosahovat úspěchů. Velmi se zajímá o anglický jazyk.

Nyní se již rád zapojuje do skupinové práce (např. při výtvarné výchově či jiných úkolech).

Žák je finálně hodnocen známkou. Průběžné hodnocení je realizováno prostřednictvím slovního hodnocení v kombinaci se známkou.

Žák často pracuje s podporou asistenta pedagoga, který s ním pracuje na základě pokynů učitele buď v kmenové třídě, nebo odděleně od ostatních.

## **Popis spolupráce s rodiči**

Jedná se o rodinu romského etnika s nízkým socioekonomickým statusem. Jedná se o úplnou rodinu, rodiče nejsou sezdáni. Žák je prostřední ze tří sourozenců, z nichž nejstarší je již dospělá žena. Mladší

sestra je nyní ve 2. ročníku a též má upravené očekávané výstupy podle minimálních výstupů RVP ZV.

Rodiče se o prospěch svého dítěte zajímají, avšak někdy žáka omlouvají vzhledem k jeho postižení, především matka.

Komunikace s rodiči probíhá přes notýsek nebo prostřednictvím osobního kontaktu, a to v případě potřeby. Rodiče vyučovací hodiny nenavštěvují.

Do SPC jezdí na pravidelná přešetření, avšak je potřeba ze strany školy je upozornit na konec jeho platnosti.

## **Konečný výsledek**

Žák, nyní již za 4 roky splněné školní docházky, vykazuje velké pokroky, a to především v oblasti sociální – začal více komunikovat a dokáže si spoustu věcí vyjednat a vyřídit. Jeho velký zájem o anglický jazyk a matematiku je neustále podněcován a dosahuje v těchto předmětech velkých úspěchů (vzhledem k očekávaným výstupům dle IVP). V českém jazyce největší pokrok vidím v tom, že si již pamatuje tvary běžně používaných písmen a dokáže, i když s dohledem, vytvořit a napsat věty i krátký text, a to i úhledně. Zatím má ještě stále problém s měkčením během čtení a tomu odpovídajícímu obsahu gramatiky, též má problém s délkou samohlásek (na to má vliv rodinné prostředí žáka). Gramatika je pro něj náročná.

## **Závěr**

Důležitý zde byl individuální přístup a neustupující nároky a úkoly speciálně pro tohoto žáka. Snížené výstupy a podpora asistenta pedagoga dovolují žákovi zažít úspěch.

# **PRÁCE SE ŽÁKEM S SPU – DYSLEXIÍ, DYSGRAFÍÍ A DISPOZICÍ K DYSORTOGRAFII**

**Mgr. Lenka Vyhlídková, koordinátor inkluze  
(ZŠ Radostín)**

Žák: M. J.

## **Popis výchozího stavu**

ŠPZ, které vydalo doporučení pro IVP: Pedagogicko-psychologická poradna Liberec, p. o.

## **Diagnóza**

Susp. Primární syn. ADHD – porucha koncentrace pozornosti a vnitřního motorického neklidu. Sekundárně nevyrovnaný vývoj – pomaleji se rozvíjí složka percepčně motorická, ve psaní SPU dysgrafie a dispozice k dysortografii. Pomalý rozvoj sluchové percepce v analýze a syntéze slov, v řeči artikulační neobratnost a asimilace sykavek. Intelektové schopnosti globálně v pásmu dobrého průměru.

## **Druh postižení**

SPU – dyslexie, dysgrafie, dysortografie, sus. hyperkinetický syndrom – deficit pozornosti ovlivňující nejen dobu soustředění, ale i vlastní výkon chlapce. Číselný kód pro výkaznictví: stupeň PO-3

## **Cíle IVP**

Naplnit speciální vzdělávací potřeby žáka s ohledem na jeho schopnosti a možnosti tak, abychom mu umožnili v co největší míře se zapojit do všech školních aktivit.

Posilovat jeho sebevědomí, podporovat vlastní osobnost, pomáhat při nejistotě.

Předměty, jejichž výuka je realizována podle IVP: ČJ, M, Aj, V1, Př.

## **Doporučení**

Posilovat:

- Čtenářské dovednosti a čtení s porozuměním- využívat alternativní dyslektické čítanky, dle výběru paní učitelky.

- Posilovat schopnost koordinace např. tak, že bude zacvičen systém odůvodnění všech mluvnických jevů (Hodiny visí na stěně- d' je měkká souhláska napíšeme i, n je tvrdá souhláska napíšeme y, viset není ve vyjmenovaných slovech, proto napíšeme i ...../zavést důsledně princip PROČ a pak napíši/).
- Za vhodné považujeme vypracování mluvnických tabulek společně s dítětem (lze sice zakoupit, ale vlastní tabulky jsou vhodnější, dítě se v nich lépe orientuje).

## **Organizace výuky**

Žák sedí v první lavici na pravé straně. Jednou krát týdně dochází na pedagogickou intervenci.

### **Způsob zadávání a plnění úkolů**

Více času na napsání a kontrolu. Ústní ověření znalostí gramatiky. Zkrácená forma diktátů, opisů, přepisů. Tolerance písemného projevu. Čtení se záložkou (čtecím okénkem)

Ujištění se o porozumění při samostatné četbě.

V hodině Aj – důraz na ústní znalost slovíček, porozumění.

### **Způsob ověřování vědomostí a dovedností**

Kratší úlohy a práce. Více času na kontroly. Tolerance obtíží zohledněním při klasifikaci. Společná kontrola práce, případná dopomoc učitele.

V Aj, Vl, Př – ústní zkoušení.

### **Hodnocení žáka**

Hodnocení bude prováděno číselnou klasifikací (zohledňování obtíží). Při větších obtížích je možné slovní hodnocení.

### **Pomůcky a učební materiály**

Cvičení na posílení pozornosti – KuliFerda, Pozornost II, III, nak. Raabe, slotní hry – Dobble, Grabolo, pexertia, ...

Dyslektické čítanky.

Práce s mluvnickými tabulkami.

## **Spolupráce se zákonnými zástupci žáka**

Komunikace prostřednictvím žákovské knihy. Rodič má dohlížet na domácí přípravu, kontrolovat plnění domácích úkolů a povinností.

Rodič dochází na konzultace, v případě potřeby se dostaví kdykoli.

### **Závěr**

U žáka přetrvávají i nadále specifické poruchy učení- dysortografie, lehčí forma dyslexie, dysgrafie, vyžadující střední míru podpůrných opatření. Žák má právo na veškerá podpůrná opatření, individuální vedení, reedukaci a zohlednění obtíží a využití speciálně pedagogických metod a přístupů s využíváním kompenzačních pomůcek. Školou bude žák veden jako integrovaný, vzdělávání bude postupovat podle individuálního vzdělávacího plánu, jehož součástí je také pravidelná reedukační péče.

# **ŘEŠENÍ RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ ŽÁKŮ – ZÁŠKOLÁCTVÍ**

**Mgr. Zuzana Bílková, koordinátor inkluze  
(ZŠ Rovensko pod Troskami)**

## **Popis výchozího stavu**

Žákyně N. H. přestoupila do naší školy loňský školní rok, do 8. ročníku z jiné školy. V předchozí škole měla problémy s chováním k učitelům.

## **Rodinná anamnéza**

N. má mladšího sourozence, s otcem vůbec nekomunikuje, s matkou jen když něco potřebuje. Doma být nechce. Rodinná situace je napjatá, otec despotický, matka slabá.

## **Projevy žákyně ve škole**

Na naší škole byla ze začátku spokojená (1. pololetí), ale pomalu nastávaly problémy také. Drzé chování k učitelům, občas nepřišla do školy nebo odcházela před odpoledním vyučováním (nebylo jí dobře, ujel jí autobus, musela k lékaři, atd.), ale zatím byly všechny absence od matky řádně omluvené. Větší problémy začaly až od března 2018, kdy nastalo u N. výraznější zhoršení prospěchu a chování a také se začala objevovat výraznější absence ve škole – téměř nechodila na odpolední vyučování, pozdní příchody byly také do vyučovacích hodin. Tady většina absencí nebyla od matky omluvena, protože o nich nevěděla.

## **Postupy řešení**

Pozvali jsme si matku do školy (na schůzce byli přítomni: výchovný poradce, metodik prevence, speciální pedagog, třídní učitelka) a matka sama přiznala, že si s N. neví rady, že chodí pozdě domů, přespává u kamarádek. Také se tam objevilo i zneužívání návykových látek. Na této schůzce bylo domluveno, že pokud se budou takto výrazné absence objevovat, budeme jako škola požadovat vše omluvené od lékaře. Dále bylo s matkou domluveno, že bude v častém kontaktu s třídní učitelkou (telefonicky) a pozdní příchody do hodin budou zaznamenány do třídní knihy. Také byla matka upozorněna, že tuto skutečnost musíme nahlásit na OSPOD. Matce byly předány kontakty na SVP Čáp a také na rodinnou

poradnu v Liberci a bylo ji doporučeno, aby vyhledala pomoc nejen pro N., ale i pro sebe. Při této schůzce vyšlo najevo, že mají vztahové problémy i doma. Do konce školního roku pak N. do školy chodila bez větších problémů.

Spolupráce s OSPOD – komunikace s kurátorem N., protože již dříve byly u N. zaznamenány určité problémy, tak by N. přidělen kurátor. S nímž jsme jako škola telefonicky hovořili a posílali veškeré zápisy z jednání a výčet absencí.

9. ročník – od října 2018 nastaly stejné problémy, jaké jsme řešili loňský šk. rok. Opět byla ve škole schůzka s matkou. N. problém jsou opět časté absence, kdy ji matka odveze ráno na autobus, ale ta už do školy nedorazí. N. si stěžuje, že ji ve škole šikanují, že chce na jinou školu, že se ji tady nelíbí. Když jsme problém podrobně rozklíčili, tak se žádná šikana nepotvrdila, jen se N. pohádala s kamarádkou. Matce byly opět předány kontakty na SVP a psychologickou péči a bylo ji doporučeno, alespoň ambulantně do SVP s N. docházet. Omlouvání absencí bude od lékaře.

Opět byl také kontaktován kurátor N., který nám potvrdil, že se již s rodinou setkal a bude mít nad nimi pravidelný dohled.

## **Legislativní rámec**

- Školní řád (je v souladu se základní platnou legislativou)
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., (občanský zákoník), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů

- 27/2016 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadanými, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže čj. 21291/2010-28



# **PRÁCE S DÍTĚTEM NEBO ŽÁKEM Z MULTIKULTURNÍHO PROSTŘEDÍ, S OMJ**

**Mgr. Hana Vavřenová, koordinátor inkluze  
(ZŠ Dr. Fr. L. Riegra Semily)**

Žák, žákyně: J. Ž. a O. Ž. – V. C

## **Popis výchozího stavu**

Dne 28. 8. 2018 navštívila v doprovodu tlumočnicka matka žáků ředitele školy s žádostí o přijetí dětí do ZŠ. Situace rodiny byla komplikovaná, matka před několika lety ovdověla, rodina se v srpnu 2018 přestěhovala z Polské republiky do Semil k příbuzným. Děti, dvojčata, dosud navštěvovaly polskou školu, česky trochu rozuměly, mluvily jen polsky. Dívka rozuměla i komunikovala více, při dalších setkáních matce dělala v rámci svých možností tlumočnicka. Chlapec byl při prvních setkáních velmi tichý, plachý, téměř nekomunikoval. Děti jsme zařadili do třídy V. C, kde je menší počet žáků.

Začali jsme intenzivně komunikovat s NIDV Liberec, s Mgr. Hanou Lipenskou, která působí jako krajský koordinátor v projektu Adaptační koordinátoři do škol. Cílem projektu je ulehčit a usnadnit nově přichozím žákům cizincům vstup do nové školy a seznámení se se školním prostředím, se zcela novým a odlišným životním prostředím, s jazykovou a mnohdy i sociální bariérou. Tato podpora by měla ulehčit všem zúčastněným stranám zvládnout toto nelehké období.

V rámci projektu NIDV poskytuje finanční prostředky na plat adaptačního koordinátora. Škola zajistí učitele, který bude tuto funkci vykonávat. Podpora je zaměřena na první dny v cizím prostředí, měla být poskytována dva týdny v rozsahu 4 hodiny denně v rámci vyučování.

Učitel se dětem věnuje nejen při výuce, ale i o přestávkách. Seznámí děti s prostředím školy, vysvětlí jim pravidla a průběh vyučování a celkový chod školy. Pomůže dětem při orientaci ve městě, seznámí je s možnostmi mimoškolních aktivit.

Oslovili jsme paní učitelku, která nám pomáhá se suplováním, věnuje se žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a vedla také výuku českého jazyka pro cizince. Věnovala se žákům z Ukrajiny, z Albánie a Velké Británie. Škola je vybavena speciálními učebnicemi pro tento typ výuky.

Vše probíhalo velmi rychle, v pondělí 10. 9. 2018 začala paní učitelka – adaptační koordinátor své působení v V. C.

Vytvořili jsme rozvrh pro koordinátora, rozvolnili jsme jeho působení na 4 týdny, tzn. dvě hodiny denně. Děti většinou odcházely na samostatnou výuku češtiny s koordinátorem do jiné učebny.

Situace ve třídě nebyla jednoduchá, děti si z polské školy nepřinesly podobné návyky a způsob chování jako má většina žáků v V. C. Začal se projevovat temperament obou dětí. Rušily hlasitými projevy výuku, pokřikovaly, bezohledně dávaly najevo, že učivu nerozumí, nechtějí zadané úkoly plnit. Většinou se v těchto aktivitách střídaly, s dívkou byla spolupráce trochu snadnější. Ale chlapec se stával čím dál víc vzdorovitější. Situaci zhoršoval vztah obou sourozenců, neobvyklý u dvojčat. Matka několikrát navštívila školu, snažila se spolupracovat. Na její doporučení jsme uvažovali o rozdělení dětí, o přesunu chlapce do třídy V. A. V polské škole byli prý také každý v jiné třídě.

Podářilo se také rychle realizovat vyšetření dětí v PPP Semily, Mgr. R. Horácková byla velmi vstřícná a přišla děti vyšetřit do školy. Nebyli jsme si jistí, zda matka zvládne navštívit PPP v Semilech dětmi v určeném termínu. Pracovala v té době v ONTEXu v Turnově a vzhledem k třísměnnému provozu jsme raději zvolili tento způsob. Vyšetření proběhlo 8. 10. 2018, matka se dostavila do školy v přítomnosti přítele. Domluvili jsme se na způsobu výuky češtiny u dětí formou 3 hodin pedagogické intervence v rámci hodin českého jazyka, na doučování ve škole, plnění domácích úkolů, na rozdělení dětí do V. A a V. C, také na zajištění návštěvy chlapce u psychiatra a způsobu pravidelné komunikace s matkou.

Působení adaptačního koordinátora bylo 5. 10. 2018 ukončeno, plynule přešlo do formy 3 hodin pedagogické intervence. Realizovala je nadále stejná paní učitelka. Více se začaly projevovat rozpory mezi sourozenci, na samostatnou výuku češtiny jsme museli děti rozdělit. Chlapec stále rušil výuku a odmítal pracovat, když byl společně se sestrou.

I přes tyto obtíže děti začaly více rozumět česky, komunikovaly se spolužáky, dívka se sžila s novým prostředím rychleji než bratr, byla snaživější, víc akceptovala pravidla školy, víc spolupracovala s třídní učitelkou. Chlapec byl čím dál víc vzdorovitější, přetrvávaly u něho projevy vzdoru, byl hodně hluchý a vzteklý, stále pokřikoval, že výuce nerozumí a nebude nic dělat. Sourozenci spolu často řešili svoje spory hádkou, někdy až i fyzickým násilím. V anglickém jazyce měli oba výrazně menší znalosti než ostatní žáci, Olivia se snažila pracovat, nebyla tak

aktivní jako spolužáci, ale výuku nerušila. Jakub pracovat odmítal, vyhledával rušivé podněty, domácí úkoly neodevzdával.

## **Konečný výsledek**

V době, kdy jsme chtěli sourozence rozdělit do V. A a V. C navštívila matka s přítelem školu a oznámila, že na konci října se stěhují zpět do Polska. Důvodem byla ztráta zaměstnání. Nevíme, co se stalo, ale matka se cítila velmi špatně, stalo se něco velmi nepříjemného.

## **Závěr**

Vše jsme byli nuceni zastavit, poděkovali jsme za spolupráci Mgr. H. Lipenské a Mgr. R. Horáckové. Děti je nám líto, začaly si na nové prostředí zvykat, sžívaly se se spolužáky, s učiteli, asi by se vcelku dobře začlenily a dohnaly by mezery ve znalostech. Pro školu je toto nová cenná zkušenost. Když děti přišly poprvé do školy, měli jsme velké obavy, jak to zvládnou děti, třídní učitelka i spolužáci.

Bohužel, v době, kdy se vše začínalo slibně rozbíhat, se rodina odstěhovala.

# **SPOLUPRÁCE UČITELŮ, RODIČŮ**

## **A ASISTENTA PEDAGOGA**

**Mgr. Věra Horáková, koordinátor inkluze  
(ZŠ I. Olbrachta Semily)**

### **Popis výchozího stavu**

Žák M. R. (14 let) nastoupil do prvního ročníku po jednoletém odkladu školní docházky. Bylo předesíláno, že se zřejmě bude jednat o žáka se speciálními vzdělávacími potřebami (informace přišla od maminky, šetřen byl již ve školce, v té době byl v péči psychiatricky). V prvních letech školní docházky byl posouzen v PPP a dle doporučení mu byl vypracován IVP. Vzdělávání probíhalo bez výraznějších problémů. Ve třetím ročníku byl M. R. zařazen do vzdělávání bez IVP, do poradny přestal docházet, i nadále byl v péči psychiatricky, byl medikován. Situace se zhoršila s nástupem puberty a přechodem na druhý stupeň. M. R. se začal projevovat velmi výrazně a narušoval průběh výuky (výkřiky, vulgární výrazy, objevilo se i fyzické napadení). Ostatní žáci ve třídě se mohli jen velmi těžko soustředit. M. práce byla velmi rychlá (v mnoha případech správná). V novém předmětu (německý jazyk) M. přímo exceloval. V jiných předmětech si velmi těžko pamatoval nové věci, selhával i při opakování staršího učiva. Často pracoval překotně bez schopnosti práci si po sobě zkontrolovat. V kolektivu byl respektován (mnohdy obdivován a napodobován). Pokud se objevovaly stížnosti na jeho chování, bylo to spíše v jeho nepřítomnosti (strach z nadávek?).

M. byl hospitalizován na psychiatrii (6. ročník), po návratu se jeho stav zlepšil, během několika měsíců se opět začal zhoršovat. Maminka navštívila na doporučení školy PPP. Zde byl M. určen převažující stupeň podpůrných opatření číslo 3 a byl mu doporučen asistent pedagoga na 20 hodin týdně. Asistentka nyní na škole působí.

### **Doporučení školského poradenského zařízení (Závěry vyšetření žáka podstatné pro vzdělávání a pobyt žáka ve škole)**

M. výrazně ovlivňuje snížená schopnost koncentrace pozornosti a zvýšené tempo práce, které může mnohdy vést k rychlému, avšak chybnému vyřešení zadané práce. V podmínkách individuálního

kontaktu se M. při častém střídání činností a individuálním vedení dokáže na práci krátkodobě koncentrovat, zejména při práci s názorným materiálem. Při práci pod časovým tlakem tempo ještě zvyšuje. Při čtení zadání přeskakuje podstatné informace, čte překotně. Při zadávání otázek si nedoposlechne otázku, je potřeba ho cíleně zpomalovat a individuálně vést, na což ale reaguje dobře. Ve svém projevu je velmi spontánní a komunikativní. V řeči přetrvává nesprávná výslovnost kmitných hlásek, mluvený projev je velmi rychlý, místy nesrozumitelný, potom, co je požádán o zopakování, se však snaží hovořit plynuleji a pomaleji. Celkové výsledky testu obecných intelektových schopností aktuálně odpovídají věkové normě.

Vzhledem k významným problémům v M. chování, které udává škola, a které vyplývají zejména z lékařské diagnózy těžké formy ADHD a tikové poruchy, považujeme aktuálně pro jeho lepší zapojení do vzdělávacího procesu mezi spolužáky za nejvhodnější řešení využití podpory pedagogického asistenta, který by usměrňoval M. výrazné výkyvy v chování, kterými narušuje průběh vyučovacích hodin, a současně mu poskytoval individuální vedení při školní práci.

## **Realizace podpurných opatření**

Škola začala shánět asistenta pedagoga. Tuto funkci si zkusila vychovatelka školní družiny. Ta byla zvyklá na práci s menšími dětmi. Navíc pro M. bylo velmi těžké přijmout, že s ním bude někdo pracovat, dohlížet na něj, odvádět ho ze třídy. Podařilo se najít pracovní sílu, která nově na školu nastoupila jako proškolená asistentka pedagoga. Protože na škole již dlouho žádný asistent pedagoga nebyl, bylo těžké i pro učitele zvyknout si na tento nový způsob výuky. Paní asistentka se svého úkolu zhostila velmi zodpovědně. Od začátku si s M. začala vytvářet vztah, ve kterém si stanovili jasné cíle a mantinely. Protože M. je roztěkaný, velmi trpělivě mu tyto cíle a úkoly připomínala. Velmi empaticky se dokázala vcítit do M. problémů a stala se mu průvodcem při vzdělávání. Zpočátku bylo těžší se domluvit s velkým množstvím učitelů na jednotném postupu, ale i to se pomalu daří. Učitelé se s asistentkou pedagoga dohodli na době, kdy bude M. přítomen ve třídě a kdy ne. Vyučující s asistentkou pedagoga konzultují postup výuky a probírají, jak se situace jeví. Za veliký úspěch považujeme situaci, kdy M. sám řekne asistentce pedagoga, že by raději odešel. Svědčí to o důvěře, kterou k asistentce pedagoga má. Paní asistentka pedagoga je velmi laskavá, ale zároveň nesmlouvavá. V soukromí pak M. zpracovává zadané úkoly a vypracovává práci, na

kteřou by se ve třídě nesoustředil. Dle svého naladění dokáže podávat skvělé výkony, ale jsou dny, kdy pracuje pomalu, nerad nebo s odporem. Paní asistentka pedagoga empaticky dokáže rozpoznat, kdy už M. není schopen pracovat, v takových chvílích si povídají o M. volném čase, plánech do budoucna. Paní asistentka pedagoga svým nevtíravým přístupem dokáže M. vyslechnout a možná i pomoci.

## **Spolupráce s rodiči**

Spolupráce s rodiči je v tomto případě velmi dobrá. M. žije s maminkou a jejím přítelem. Maminka byla zvána do školy často. Vždy jsme se společně snažili najít nejvhodnější řešení, zkoušeli jsme různé postupy ze strany školy i v rodině. Maminka hovořila o tom, že neví, co dělat. M. projevy doma byly podobné jako ve škole. Maminka se svěřila, že někdy má strach z M. reakcí. Byla velmi vstřícná, dokonce se nabízela, že by M. dělala asistenta sama ve svých volných dnech (pracuje na směny). Velkou úlevou pro ni bylo doporučení z poradny a nalezení paní asistentky pedagoga. Asistentka pedagoga se s maminkou pomocí třídní učitelky zkontaktovala. Skoro denně si podávají informace o tom, jaký den M. prožil. Maminka je za tuto spolupráci vděčná. Ví, co se s M. ve škole děje a škola je zase informována o tom, co může M. ovlivňovat z domova. Četnost návštěv maminky ve škole se snížila. Při pravidelné kontrole PPP byla i zástupkyně poradny velmi spokojena se stávajícím stavem.

## **Konečný výsledek**

Od září je M. R. žákem osmého ročníku. Jeho problémy nejsou pouze ve škole, ale i doma. Maminka přistoupila k hospitalizaci v psychiatrické léčebně v Lounech. M. se za pár týdnů vrátí. Ve škole hodláme postupovat v osvědčeném systému s paní asistentkou.

## **Závěr**

Asistentka pedagoga je velmi důležitou součástí vyučování, její přítomnost a pomoc může být základem pro úspěšné nebo neúspěšné začleňování dětí se speciálním vzdělávacími potřebami. Asistentka pedagoga by neměla být osobou, ke které se žák odloží v případě, že už je pro něj vzdělávání náročné. Asistentka pedagoga by měla být žákovu pomocí a důležitým pojítkem mezi ní a světem. V žádném případě však nemůže žákovi zastupovat sluhu nebo zapisovatele. Pokud se podaří

vybudovat vztah založený na důvěře na všech stranách, tak je to pro všechny zúčastněné výhra. Dobrý asistent pedagoga usnadní práci všem. Je jen škoda, že jeho získání pro žáky se speciálně vzdělávacími potřebami je tak obtížné a jeho budoucnost na školách je tak nejistá (finance přicházejí s žákem).

# **DÍTĚ S PAS V BĚŽNÉ TŘÍDĚ ZÁKLADNÍ ŠKOLY**

**Mgr. Jaromíra Zajícová, koordinátor inkluze  
(ZŠ a MŠ Slaná u Semil)**

PAS jsou tři písmena, která dokáží žáka, rodiče i učitele pořádně potrápit. Poruchy autistického spektra znesnadňují získávání požadovaných vědomostí a dovedností. Výkony těchto žáků často neodpovídají jejich skutečným intelektovým schopnostem. Při začlenění dítěte s PAS do běžné třídy je nutné zhodnotit možnosti školy i pedagoga, který třídu vede. Pro všechny zúčastněné nastane období velkého hledání.

Autismus existoval ve všech dobách a ve všech kulturách. Postupem doby se diagnostikoval nejdříve samotný autismus a později jeho jednotlivé projevy zahrnuté pod pojem poruchy autistického spektra. Spektrum představuje skupinu specifických odchylek ve vývoji, které se vyskytují u každého jedince s poruchou autistického spektra v různé míře a intenzitě a zároveň v různé míře ovlivňují fungování člověka v životě.

Dle Thorové (2006) a Vocilky (1996) se jedná o poruchu vzniklou na neurobiologickém podkladě, spočívající na genetických faktorech. Krejčířová (2001) předpokládá organicko-biologickou etiologii. Pojmenování pervazivní vývojová porucha označuje poruchu, kdy vývoj dítěte je narušen do hloubky v mnoha směrech. Jedná se o poruchy vývojové, projevy se mění s věkem a to často velmi dramaticky.

Mezi poruchy autistického spektra Thorová (2006) řadí: dětský autismus, Aspergerův syndrom, atypický autismus a syndrom a dezintegrační poruchu. (Thorová, K., 2006)

Nejčastější poruchou, kterou ve školách řešíme je Aspergerův syndrom, vysoce funkční případně středně funkční autismus.

## **Autismus středně funkční**

Pro lidi se středně funkčním autismem je charakteristická snížená schopnost navazovat sociální kontakt. V sociální komunikaci chybí spontaneita, bývají pasivní. Mluví částečně funkčně, v řeči se objevují zvláštnosti (záměna zájmen, slovní salát, echolálie, neologismy). V chování můžeme pozorovat pohybové stereotypie, ve hře jsou patrné prvky vztahové, funkční a konstrukční hry. Rozumové schopnosti leží v pásmu lehké až středně těžké mentální retardace.



## **Autismus vysoce funkční**

Základní sociální a komunikační funkce mívají lidé s vysoce funkčním autismem zachovány. Obtížně chápou sociální normu. Nedokážou uplatnit sociální takt, a proto se mohou jevit jako výstřední a neslušní. Řeč bývá dobře vyvinuta, ale komunikují bez ohledu na komunikačního partnera. Obvyklé je ulpívání na oblíbených tématech, jež se odvíjí od jejich encyklopedických zájmů. Týmové spolupráce nejsou schopni. Rozumové schopnosti se pohybují v hraničním pásmu či v pásmu normy, mohou dosahovat až nadprůměru. (Thorová, K., 2007)

## **Aspergerův syndrom**

U Aspergerova syndromu je stěžejní vývojová porucha sociálního porozumění, emočního prožívání a komunikace. Tyto potíže jsou v ostrém kontrastu s celkově dobrým intelektem a dobrými vyjadřovacími schopnostmi dítěte. Dle Krejčířové (2001) se tento syndrom liší od dětského autismu zejména nepřítomností těžké poruchy řeči. Lehké opoždění však vyloučeno není. Sacks (1997) uvádí, že lidé s Aspergerovým syndromem nám mohou říci o svých zkušenostech, o svých vnitřních pocitech a stavech. Lidé s klasickým autismem to nedokážou. (Svoboda, M., Krejčířová, D., Vágnerová M., 2001; Sacks, O., 1997, str. 194)

## **PAS z pohledu rodiče**

Záchvaty vzteku, nezvyklé reakce na běžné situace nebo komunikační problémy, to jsou úkoly, které rodiče dětí s autismem řeší každý den. Problém vidíme v tom, že než dojde k diagnostice, působí jejich dítě jako nevychované. Děti s autismem chápou běžné situace jinak a od toho se také odvíjejí jejich nezvyklé a někdy velmi intenzivní reakce. Rodiče těchto dětí pak zažívají obrovský stres z toho, že své dítě „nezvládají“. Diagnóza mnohdy může být pro rodiče úlevou. Smíření se však velmi často trvá velmi dlouho. Cesta ke vzdělání jejich dítěte je pak pro rodiče i dítě velmi trnitá. Do školy často nastupují děti, které nejsou diagnostikovány a jejich problémy se s přibývajícými nároky prohlubují.

## **PAS z pohledu školy**

Signály, které bychom neměly přejít:

- nedostatečná mimika
- nezájem o navazování vztahů

- neschopnost očního kontaktu
- neobvyklý zájem o jednu jedinou věc nebo činnost
- nedostatek emocí
- nepřiměřená reakce na pocity druhých
- agresivní chování
- poruchy motoriky
- poruchy spánku

Systém vyšetření dítěte z pohledu školství je velmi pomalý a nepružný, takže se často stává, že dítě nastoupí do základní školy bez řádné diagnostiky. V současné době trvá podle našich zkušeností diagnostika dítěte minimálně rok a půl a škola porad' si. Nejčastější poruchou, kterou ve školách řešíme je Aspergerův syndrom, vysoce funkční případně středně funkční autismus.

Tyto děti mají problémy s navazováním vztahů s druhými lidmi. Nechápují základní pravidla v sociálním citění a nevědí a neumí dát jiným dětem vhodným způsobem najevo, že je konverzace s nimi zajímavá nebo naopak. Nedokážou vstoupit do konverzace spolužáků, naslouchat druhým a vhodně reagovat v různých situacích s využitím řeči těla. Pro stejně staré spolužáky je jejich chování nečitelné, proto dochází k častým konfliktům.

Musíme se naučit, jak přistupovat k dětem s PAS. Zde předkládám několik bodů, které jsme ověřili v praxi při práci s dětmi PAS v běžné třídě:

- především se obrňte trpělivostí
- respektujte rituály dítěte, nejste schopni ho předělat
- svým osobním postojem vytvořte přátelskou atmosféru ve třídě
- přistupujte k dětem i rodičům s porozuměním.
- uvědomte si, že řada způsobů jejich chování, které působí jako drzost nebo nevychovanost, jsou dány tím, že nerozumí tomu, co se v dané chvíli děje
- přistupujte k nim otevřeně a s tolerancí
- důslednost není vždy na místě, někdy je lépe předejít konfliktu mírným ústupkem
- děti velmi výrazně cítí, jestli je máte nebo nemáte rádi
- neberte si osobně některé chování, které může působit velmi dráždivým způsobem (není to lehké)

- snažte se zapojit dítě co nejvíce do společných aktivit, ale pokud vidíte, že nastává problém, raději mu činnost ukončete
- trvejte na přidělení asistenta pedagoga ve třídě a nebojte se ho skutečně využít ku prospěchu všech dětí i sebe

Musíme si uvědomit zásadní věc. Pokud nespolupracuje rodina se školou a vzájemně se nerespektují, úspěšná integrace dítěte není možná. Nezbytná je vzájemná důvěra. Pokud se najde společná cesta, která pomáhá dítěti s postižením a zásadně neomezuje zdravé děti ve třídě, můžeme být spokojeni. Každé polovičaté řešení vede k nespokojenosti všech zúčastněných.

*„Držte se dál od negativních lidí. Mají problém pro každé řešení.“*

*Ralph Smart*

# PRÁCE S DÍTĚTEM SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

**Mgr. Helena Řezáčová, koordinátor inkluze  
(ZŠ Tanvald)**

Za svou dlouholetou učitelskou praxi jsem poznala mnoho dětí. Na mnohé vzpomínám dodnes, některé mi trochu vymizely z paměti. Největší stopu ve mně ale zanechala dívka s těžkou vadou sluchu. Narodila se jako slyšící, ale po těžkém infekčním zánětu středního ucha přišla téměř o veškerý sluch.

Tehdy nastoupila do prvního ročníku a mně začala do té doby zatím zcela nová zkušenost, které jsem se obávala, ale nakonec jsem ji uchopila jako výzvu. S holčičkou jsem se seznámila již před letními prázdninami a zjistila jsem, že je to milá dívka, trochu neposedná a veselá.

Její maminka si přála, aby s Deniskou nemusela jezdit do vzdálené školy pro sluchově postižené a aby chodila do školy v místě bydliště. Tehdejší paní ředitelka byla již před lety nakloněna společnému vzdělávání žáků a Denisku přijala. Ve třídě jsem měla snížený počet žáků na 15, kromě Denisky ještě žáka s ADHD.

Deniska vzhledem ke své vadě začala mluvit až ve čtyřech letech a ještě v první třídě její řečová úroveň byla nízká, odezírala a mluvila hlasitě v krátkých jednoduchých větách. Moc jsem jí nerozuměla, více jí rozuměly děti a často mi „překládaly“.

Deniska tedy chodila do „své“ spádové školy ráda, měla své kamarády, děti ji dobře přijaly, nedělaly rozdíl mezi ní a ostatními dětmi, nemusela být bez rodiny na internátu již v takto útlém věku. Nemyslitelné by bylo zařazení žákyně do běžné školy bez pomoci SPC, které zapůjčilo Denisce ke sluchadlům zesilovací aparát Sennheiser, na pomoc mi doporučilo asistentku pedagoga, která mi velmi pomáhala a velmi nám též pomohla škola pro sluchově postižené, která nám tehdy nabídla učebnice pro sluchově postižené děti, zároveň jsme využívali i některé texty z běžných učebnic. Denisce jsem se věnovala i 1 hodinu týdně navíc, často navečer v jejím domácím prostředí. Na naší škole jsme učili děti číst genetickou metodou, která je založená na sluchovém vnímání hlásek a slov, děti čtou ihned s porozuměním. Musela jsem zvolit jinou metodu čtení, a to čtení slabikováním metodou analyticko-syntetickou. Deniska se učila spojovat souhlásky se samohláskou a zároveň jsme si ukazovaly obrázek, který

slabikou začínal. Doma se jí věnovali a Deniska postupně začínala číst první slova. Zdaleka ne vždy znala jejich význam, proto jsme hledali patřičné obrázky či jsme kreslily a vysvětlovaly. Dalším problémem bylo, že znala pouze základní tvar slova, mnohdy neznala jeho význam a potíže dělalo ohýbání slov. Problémem bylo u Denisky zapamatování básničky, pamětné řazení slov jí dělalo velké potíže. Hráli jsme proto i hry pro rozvoj zrakové i sluchové paměti. V matematice se jí dařilo lépe.

Zvládla první a druhý ročník, ve třetím ročníku se již začaly projevovat nedostatky v učivu, hlavně českém jazyce a prvouce a po konzultaci s SPC a matkou Deniska začala dojíždět do čtvrtého ročníku do školy pro sluchově postižené.

Práce to nebyla lehká, ale ty tři roky mi přinesly mnoho zkušeností a úsměvů. Holčička mi zpočátku zásadně tykala a mluvila hlasitě, já zase výrazně artikulovala a mluvila pomalu, nevědomky toto používajíc i doma, což se neobešlo též bez dalších úsměvných situací mezi slyšícími lidmi.

Největší přínos alespoň zpočátku měla Deniska, která mohla žít v prostředí rodiny, ve škole být v kolektivu dětí, které znala z okolí domova a s nimiž měla kamarádské vztahy. Nemusela dojíždět do vzdáleného města či být ubytována přes týden mimo rodinu.

Zastávám názor, že inkluzivní vyučování přináší mnoho dobrého dětem se speciálními vzdělávacími potřebami, učí je žít v kolektivu všech lidí, najít si v něm své místo, děti bez speciálních vzdělávacích potřeb učí dívat se na svět očima dětí s těmito potřebami, učí je vzájemné komunikaci, chápání, trpělivosti a toleranci.

Od té doby prošlo naší školou více dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, podpora těchto dětí je mnohem větší než dříve. Inkluze jde, jen ji musí všichni přijmout za svou a táhnout za jeden provaz. A i když Deniska u nás pobyla jen tři roky, jsem ráda, že jí to bylo umožněno.

Nicméně po jejím odchodu jsem si kladla a vlastně stále kladu otázku, zda by Deniska nebyla ve škole úspěšnější, když by navštěvovala školu pro sluchově postižené hned od prvního ročníku. Otázku, na kterou mi nikdo neodpoví.

# **PŘIJÍMACÍ ŘÍZENÍ NA STŘEDNÍ ŠKOLU**

**Mgr. Hana Brichová, koordinátor inkluze  
(ZŠ Turnov, 28. října)**

## **Popis výchozího stavu**

David byl žák se specifickými vzdělávacími potřebami – zdravotně postižený z důvodu specifické poruchy chování (Tourettův syndrom), se stupněm podpory PO 3.

David se k nám do 6. ročníku přistěhoval z Prahy, byl vedený v PPP v Praze 3, doporučení poradny již bylo prošlé. Mamince jsem doporučila návštěvu PPP Semily, předala jsme jí kontakty na poradnu. Komunikace s matkou nebyla dobrá, do poradny se objednala až za dva měsíce, často mlžila nebo podávala zkreslené informace. Od té doby jsem kontaktovala více otce, na jednání o Davidovi jsem zvala oba rodiče. Otec byl ve spolupráci se školou mnohem aktivnější než matka. Jednání s rodiči většinou probíhalo v ředitelně, přítomni byli i ostatní vyučující a o průběhu jsem vyhotovila vždy zápis, kopii dostali rodiče.

Obtíže Davida narušovaly často výuku, jeho projevy byly nečekané a hlasité. David sám se na výuku moc nesoustředil, opakovaně jsme proto zvali do školy rodiče, protože bez jejich spolupráce byla práce učitelů marná. David nebyl schopný se doma připravovat do školy, byla potřeba pomoc rodiny.

## **Projevy žáka ve škole, průběh a výsledky vzdělávání, aplikace podpůrných opatření, úprava obsahu a výstupů vzdělávání, způsob hodnocení žáka a jeho výsledky, spolupráce s asistentem pedagoga...**

Tourettův syndrom je vrozené neuropsychiatrické onemocnění charakterizované pohybovými a zvukovými tiky. Syndrom se začíná projevovat během dětství nebo v období dospívání. David často vyluzoval v době vyučování různé nesrozumitelné zvuky. Velké problémy mu dělalo psaní, hrubá a jemná motorika byla velmi oslabená.

Vzhledem k častějšímu narušování výuky a stěžování si ostatních spolužáků jsme konzultovali s rodiči návštěvu u psychiatra. Brzy byl medikován, ale dlouho trvalo, než se medikace upravila tak, aby

vyhovovala. Zpočátku byl David příliš utlumený a nebyl schopný se ve škole soustředit, usínal při vyučování. Diagnóza prohlubovala školní nesnáze, prospěch Davida byl velmi slabý. Třída se k Davidovi chovala velmi kamarádsky, když bylo třeba tak mu spolužáci i spolužačky ochotně pomáhali.

Davidovi doporučila PPP podpůrná opatření 3. stupně. Každý rok jsme zpracovávali Individuální vzdělávací plán, který jsme ladili několik měsíců, někdy muselo dojít i k přepracování. Davidovi jsme poskytovali individuální vedení, které spočívalo v přímém zadávání instrukcí s ověřením porozumění, členění práce na kratší úseky, opakovaným individuálním výkladem a zvýšeným dohledem vyučujícího.

Od osmého ročníku bylo třeba se zaměřit pouze na základy učiva, náročnost učiva jsme přizpůsobovali vzdělávacím potřebám žáka. V odpoledních hodinách bylo třeba zohledňovat snadnou a rychlou unavitelnost.

Na začátku 9. ročníku se ukázalo, že další vzdělávání alespoň v některých předmětech bez pomoci asistenta pedagoga není možné. Podařilo se nakonec získat asistentku pedagoga na 10 hodin týdně, která poskytovala podporu především v hodinách matematiky. Spolupráce s asistentkou byla velmi dobrá.

David byl uvolněný z druhého cizího jazyka a v geometrii měl upravené výstupy vzdělání. Hodinová dotace na druhý CJ byla využita pro posílení ČJ a AJ.

Hodnocení Davida bylo zaměřené na pozitivní motivaci s přihlédnutím k deficitům, které byly zapříčiněné diagnózou.

## **Popis spolupráce s rodiči**

David se celkem snažil dobře fungovat ve výuce, ale jeho zdravotní obtíže a únava se zhoršovaly. Aktivita ze strany rodičů byla minimální, neustále bylo proto třeba rodiče kontaktovat emailem, telefonicky nebo je zvát do školy. Rodiče byli zváni do školy vždy podle potřeby, několikrát za rok.

Spolupráce s PPP v Semilech bylo výborná.

## **Konečný výsledek**

Vzhledem ke zhoršování Davidových obtíží, bylo třeba včas vybrat vhodnou střední školu. S Davidem jsem osobně navštívila veletrh vzdělávání Educa v Liberci, kde jsme se zamýšleli nad dalším vzděláváním a snažili se najít vhodný obor. Po osobní konzultaci se

zástupci střední školy, jsem navrhla rodičům SOŠ v Liberci, která poskytuje vzdělání žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Domluvili jsme se, že rodiče s Davidem navštíví Den otevřených dveří na této škole. Návštěva byla úspěšná a David si vybral obor Zahradnická výroba, který ho připraví na výkon jednoduchých či pomocných pracovní činností v zahradnictví.

## **Závěr**

Bez vytrvalé podpory vyučujících, vstřícnosti třídní učitelky, tolerantního přístupu spolužáků a neustále aktivované spolupráce s rodiči by David nemohl urazit tak velký kus cesty, která ho připravuje na skutečný reálný život ve společnosti, jejíž bude určitě platným členem.



# **ŠKOLNÍ PORADENSKÉ PRACOVISŤE**

**Mgr. Jana Pekařová, koordinátor inkluze  
(ZŠ Turnov, Skálava)**

Školní poradenské pracoviště funguje na naší škole – ZŠ Turnov, Skálava ([www.zsskalova.cz](http://www.zsskalova.cz)) od počátku projektu Individuálně, ale společně a jinak, jehož nositelem je Vzdělávací centrum Turnov o.p.s., tedy od školního roku 2016/2017. Od počátku fungování se stále snažíme školní poradenské pracoviště (dále ŠPP) optimalizovat, nastavovat komunikaci tak, aby se informace předávaly efektivně mezi členy ŠPP a také mezi učiteli. Snažíme se, aby působení ŠPP pokrylo potřeby učitelů, žáků, rodičů a aby nastavené věci fungovaly.

## **Výchozí stav**

Ve školním roce 2015/2016 fungovalo ŠPP pouze jako spolupráce výchovného poradce a metodika prevence, kdy se tyto dvě osoby nesetkávaly pravidelně. Pracovní pozice školního psychologa a speciálního pedagoga nebyly na škole obsazeny, nikdo z vyučujících nesplňoval vzdělání potřebné k výkonu těchto funkcí.

Ve školním roce 2016/2017 nám v rámci projektu byly poskytnuty finanční prostředky na pracovní pozici psychologa a speciálního pedagoga, každý na úvazek 0,5. V rámci tohoto úvazku u nás psycholožka a speciální pedagog stále působí, v současné době jsou financováni v rámci NFN prostřednictvím doporučení z poradny. Ve školní družině u nás od školního roku 2018/2019 působí ještě jedna speciální pedagožka, která se zaměřuje především na podporu žáků v rámci doporučení PPP a SPC.

## **Pracovní pozice v ŠPP**

- výchovný poradce – koordinátor ŠPP
- metodik prevence
- školní psycholog
- školní speciální pedagog
- ředitel školy

## **Optimalizace fungování ŠPP – co se osvědčilo**

### **Nastavení důvěry**

Prvním krokem, který bylo potřeba udělat, bylo nastavení důvěry nejenom v týmu ŠPP, ale také v rámci vztahu ŠPP a učitelé, žáci, rodiče. Učitelé si postupně zvykali na to, že členové ŠPP navštěvují jejich vyučování s cílem zjistit, jak daný žák v hodině funguje, v čem je možné mu pomoci. Postupně se díky rozhovorům členů ŠPP s učiteli docílilo nastavení důvěry natolik, že učitelé začali sami k pracovníkům ŠPP chodit pro rady a vyhledávat jejich pomoc i v situacích, kdy řeší problémy v rámci třídního kolektivu, nikoli pouze u jednotlivce v rámci doporučení PPP nebo SPC. Samozřejmě tento stav je třeba udržovat, vést přímou komunikaci, ve které si je každý jistý svou pozicí a necítí se nějak ohrožený.

### **Sdílený kalendář**

V optimalizaci časového rozvržení, kdy speciální pedagog i psycholog v rámci svého úvazku pracují i pro jiné organizace, bylo třeba vymyslet systém, ve kterém by bylo jasné, kde se který z nich pohybuje, kdy bude na škole (problémem je samozřejmě rozdělení školy na dvě budovy v Alešově a ve Skálově ulici). Učitelé často tápali a ptali se, kdy se u nich spec. pedagog či psycholog objeví. V tomto směru nám velmi pomohl Google kalendář, do kterého jak spec. pedagog, tak psycholog zapisují nejenom místo, kde se budou daný den pohybovat, ale také s kým budou konzultovat. Toto zase pomáhá učitelům v tom, že vědí, kdy bude jaký žák v hodině chybět. Kalendář je sdílený pro pedagogické pracovníky školy.

### **Pravidelné schůzky**

Jedním z prvků, který velmi napomohl sdílení, plánování i lepšímu fungování ŠPP jsou pravidelné schůzky všech, kteří do ŠPP nějak zasahují (viz role ŠPP výše). Společně jsme se shodli na ranní hodině jednou za 14 dní, kdy si společně sdělíme, co se v které třídě řeší, co se děje, s kým se jednalo a s kým jsou naplánována další jednání. Setkání jsou pravidelná, občas jsou na ně pozváni i učitelé, kteří potřebují řešit problém s celým ŠPP.

### **Emailová korespondence, karty žáků**

Nedílnou součástí fungování ŠPP je emailová korespondence, kdy jsme si schopni popsat, co jsme řešili, s jakým úspěchem a kam je třeba další jednání v rámci daného případu směřovat, kam posunout.

V rámci projektu byly vedeny taktéž „karty žáků“, tedy každého žáka, kterému se spec. pedagog či psycholožka věnovali. Nyní v systému karet pokračujeme, a to především z toho důvodu, že jeden žák je často v péči obou a kontinuální zápis o práci s daným žákem pomáhá, aby se všichni, kdo s ním pracují, lépe orientovali v tom, kam dále jednání směřovat.

### **Webové stránky**

Snažili jsme se také „personalizovat“ ŠPP v tom směru, že jsme na stránky školy [www.zsskalova.cz](http://www.zsskalova.cz) připravili podrobné představení jednotlivých členů ŠPP i s fotkami – takto je jednodušší pro žáky i rodiče kontaktovat odborníky. Samozřejmě nechybí veškeré kontakty a konzultační hodiny pracovníků ŠPP.

## **Na čem je třeba zapracovat**

### **Vytíženost jednotlivých rolí v rámci ŠPP**

Pokud zvážíme, že naše škola má téměř 600 žáků (a v příštím školním roce se počítá s nárůstem k 650), musíme konstatovat, že 0,5 úvazek psychologa a 0,5 úvazek spec. pedagoga není rozhodně dostačující. Oba jsou plně vytíženi s tím, že preventivní věci řeší metodik prevence a záležitosti týkající se podpůrných opatření, komunikace s PPP a SPC apod. výchovný poradce. Náplň práce speciálního pedagoga a psycholožky zasahují do působení metodika prevence i výchovného poradce, doplňují jejich práci, pracují s třídními kolektivy, komunikují s učiteli, žáky i rodiči. Je třeba najít vyváženost všech rolí v týmu tak, abychom se dokázali naplno věnovat těm nejviditelnějším problémům, ale i těm, které nejsou na první pohled tak čitelné.

### **Efektivnější předávání informací**

Stále řešíme, jak ještě zlepšit komunikaci několika směry. V rámci tohoto tématu si klademe následující otázky:

- členové ŠPP mezi sebou – co je třeba sdílet? jak moc do hloubky? jakým způsobem?
- členové ŠPP a učitelé – dostávají učitelé dostatečné informace? je sdílený kalendář vhodným nástrojem? orientují se učitelé dobře ve zprávách PPP a SPC? orientují se učitelé ve sdílených souborech? najdou vždy to, co potřebují?
- členové ŠPP a rodiče – jak moc se podílet na komunikaci s rodiči? jaké informace podává třídní učitel (resp. další učitelé), jaké člen ŠPP?

- členové ŠPP a žáci – vědí všichni žáci o fungování ŠPP na škole? o jednotlivých rolích? mají žáci dostatečné možnosti kontaktovat pracovníky ŠPP?
- členové ŠPP a externí orgány – kdo komunikuje s kým (PPP, SPC, OSPOD apod.)? kdo má právo sdílet informace?

## **Závěrem**

Model fungování ŠPP, který jsme nastavili, funguje, ale samozřejmě jsme si vědomi toho, že je stále co zlepšovat. Budeme hledat další cesty a možnosti, jak spolupráci ŠPP a pedagogů ve škole vylepšit tak, aby komunikace a efektivita byly ještě kvalitnější.

# **PRÁCE S DÍTĚTEM NEBO ŽÁKEM**

## **S NARUŠENOU KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTÍ**

**Mgr. Radmila Kokešová, koordinátor inkluze**  
**(ZŠ Turnov, Žižkova)**

Žák Jan B. nastupoval do prvního ročníku ze Sluníčka v Turnově, z oddělení pro vady řeči. Již v prvním ročníku navštěvoval Speciálně pedagogické centrum v Liberci, kde probíhala velmi úzká spolupráce s paní Mgr. H. Šnýdlovou, která měla Honzika v péči. Každý rok proběhlo setkání s Mgr. Šnýdlovou, maminkou a třídní učitelkou. Proběhlo vyhodnocení a naplánování další cesty v kompenzaci vady.

Jeho diagnosa je částečně kompenzovaná vývojová dysfázie (oslabená verbální paměť, fonematický sluch, artikulační neobratnost). Jedná se o vadu trvalou, která může být pouze kompenzována, ne upravena. Žákovi je přiznán IVP. V současné době mu přísluší stupeň podpory 2.

Honza školní výuku zvládá bez asistenta pedagoga.

Spolupráce s rodinou je výborná. Rodina mu velmi pomáhá, aby byl Honza ve škole úspěšný. Maminka je průběžně informována o výsledcích školní práce a chování v žákovské knížce a na dohodnutých konzultacích, třídních schůzkách.

Prioritou vzdělávání a dalšího rozvoje žáka je zvládnout ve všech ročnících učivo dle Honzových možností se zohledněním k fonematickému sluchu, artikulační neobratnosti a oslabené verbální paměti. Výuka probíhá dle rozvrhu s ostatními žáky a dle učebních osnov bez úprav obsahu učiva.

Pro Honzu je velmi důležité zajistit mu neoptimálnější slyšení a odezírání.

Je třeba mu zajistit také dobré vidění na obě tabule (interaktivní a bílou magnetickou tabuli). Sedí vždy v první lavici uprostřed.

Vyučující musí být velmi trpěliví, musí respektovat jeho artikulační neobratnost. Prostor pro vyjádření je třeba časově navýšit, nespěchat. Při zadávání úkolů je třeba vždy znovu vše zopakovat, udržovat s Honzíkem oční kontakt. Složitější instrukce je třeba rozdělit do několika jednodušších kroků. Honza je naučený, že pokud něčemu nerozumí, přijde požádat o radu vyučujícího.

Zadávané domácí úkoly si Honza zapisuje do úkolníčku. Některé úkoly má Honza upravené nebo zkrácené.

Je hodnocen klasifikační stupnicí, na vysvědčení je hodnocen číselně – klasifikací finální. V průběhu roku může být kombinováno slovní i číselné hodnocení.

Vyučující jsou seznámeni s metodikou práce s narušenou komunikační schopností (pro učitele) na <http://spc-info.upol.cz/profil/?p=919> a měli by ji využívat a dodržovat.

Žák s narušenou komunikační schopností může být zařazen do základního vzdělávání. Pokud dobře spolupracuje rodina a SPC se školou (vyučujícími, třídním učitelem) může být takovýto žák úspěšný ve vzdělávacím procesu.

# **SPOLUPRÁCE PŘI VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI**

**Mgr. Renata Pekařová, koordinátor inkluze  
(ZŠ a MŠ Zlatá Olešnice)**

## **Anotace**

Příklad dobré praxe přináší ukázkou spolupráce s rodiči žáka s diagnózou porucha pozornosti, soustředění, nerovnoměrně rozvinuté percepce, dyslexie.

## **Kontext**

Prostředí malotřídní základní školy se dvěma třídami a čtyřmi postupnými ročníky. Žák navštěvuje I. ročník, kde je spojen první a druhý ročník, celkem 13 žáků.

Žák nastoupil do 1. ročníku po odkladu povinné školní docházky. Před nástupem do ZŠ navštěvoval MŠ, která je součástí školy. Žák i rodiče prostředí školy dobře znali. Od nástupu do školy se u něho začaly projevovat výrazné problémy se zvládáním učiva ve všech naukových předmětech. To se projevovalo neschopností porozumět mluveným instrukcím, pokynům, problémy s vyjadřováním, chápání významu slov, vysokou unavitelností. Později se přidaly problémy se zapamatováním písmen a jejich výbavností, zvládání psacího písma (to obkresloval). Při čtení nebyl schopen pracovat v rámci třídy. Nedokázal udržet pozornost a soustředit se. Velmi ho rušily a rozptylovaly všechny vedlejší podněty ve třídě. Vynaložené úsilí žáka i vyučujících nepřinášelo výsledky. Výchovné předměty zvládal v normě. I přes problémy a těžkosti si žák uchoval ochotu učit se a spolupracovat s vyučujícími.

## **Realizace**

Na základě průběžného sledování výkonů žáka, bylo třeba učinit opatření a nastavit další průběh vzdělávání tak, abychom žákovi poskytli přiměřeně podnětné a náročné prostředí a činnosti. Za nejdůležitější jsme považovali zapojení rodiny a úzkou vzájemnou spolupráci s rodiči.

První měsíc školního roku jsme sledovali a vyhodnocovali průběh a výsledky vzdělávání žáka. Na možné problémy již upozorňoval

screening školní připravenosti prováděný ještě v MŠ pedagogicko-psychologickou poradnou.

V této době pracovala v naší škola v rámci projektu speciální pedagožka, která nám pomohla s diagnostikou žákových problémů. Koncem září proběhla první schůzka speciální pedagog – matka – vyučující. Matce jsme vysvětlili, v čem spočívají žákovi problémy a možná východiska. Zároveň jsme matce doporučili, aby v zájmu zvládnutí situace absolvovala s dítětem neurologické vyšetření, které jí bylo doporučeno již při vyřizování odkladu povinné školní docházky. Dále jsme se dohodli, že je nutné, abychom úzce spolupracovali a pravidelně komunikovali. Závěr naší dohody jsme shrnuli takto:

### **Společný zájem rodiny a školy**

Žákovi pomoci docílit toho, že škola pro něho nebude nepříjemné a stresující prostředí. Učivo bude zvládat postupně, v rozsahu nutném pro udržení v hlavním vzdělávacím proudu, i když to bude stát více úsilí žáka, rodiče i školu.

### **Úkoly rodiny**

Rodinu zastupovala na jednání matka. Ta projevovala zájem o průběh a výsledky vzdělávání svého dítěte. S matkou jsme se dohodli na těchto krocích:

- komunikace se školou bude probíhat denně při odchodu žáka ze školy
- žák bude mít denně krátké úkoly zaměřené na posilování oslabených funkcí (soustředění, pozornost, percepce)
- čtení je bude cvičit denně, metody a způsob práce sjednotíme, učitelka vždy navrhne rozsah a obsah
- žák bude dostávat individualizované úkoly pro nácvik čtení, psaní a počítání
- o průběhu vzdělávání, postupech práce, pokrocích či úskalích se budeme vzájemně informovat

### **Úkoly školy**

Škola učinila tyto kroky a opatření:

- od 1. 10. 2018 byl ve třídě žáka na všechny naukové předměty přítomen asistent pedagoga, který se intenzivně věnoval žákovi podle doporučení speciální pedagožky (i když žák neměl přiznané podpůrné opatření)



- dvě hodiny týdně pracovala s žákem speciální pedagožka, která se zaměřovala na trénink soustředění, pozornosti, percepce, slovní zásoby, vyjadřování, intermodality a seberegulativních dovedností
- učivo jsme výrazně strukturalizovali, využívali konkrétní zkušenosti, diferenciovali jsme cíle v naukových předmětech
- denně jsme připravovali individuální práci s důrazem na činnosti aktivity propojované se slovem a pracovní listy
- užívali jsme formativní hodnocení
- respektovali hravost, unavitelnost a využívali silných stránek žáka (pozitivní ladění, komunikativnost, ochotu spolupracovat)

V listopadu žák absolvoval vyšetření u neurologa a pedagogicko-psychologické poradně. Od 1. 2. 2019 mu bylo přiznáno podpůrné opatření ve formě asistent pedagoga.

Nyní je žák ve 2. ročníku. Základní učivo 1. ročníku i přes některá úskalí zvládl. Učivo bylo nutné mnohokrát procvičovat, upevňovat a přesto se to někdy nedařilo. Potýkali jsme se opadajícím zájmem ze strany matky. Někdy pro ni bylo náročné pravidelně a intenzivně s dítětem pracovat. Větší míru nechávala na škole. I v současné době je aktivnější škola, matka se zapojuje do domácích úkolů a domácího čtení. Procvičování, dovysvětlování a upevňování učiva provádí s žákem asistent pedagoga nebo učitel.

Spolupráce školy s rodinou se významně podílela na udržení žáka v hlavním vzdělávacím proudu. I nadále je nutné žákovi věnovat systematickou individuální péči. V tomto případě se nástroje inkluzivního vzdělávání, formativního hodnocení a zapojení rodiny do spolupráce se školou ukázaly jako správná cesta při zvládání školní neúspěšnosti.